

els Francs en la *Hist. de Gregori* de Tours, prob. ètimon de *Thiers*, capital d'Alvèrnia, ha estat explicat per un cèlt. *tegerno* 'senyor, règul', representat en llengües cèltiques (Holder II, 1841-2); i no deixen d'assenyalar-li una raonable arrel indoeuropea (Pokorny, *IEW*, 1016, cf. 1058.1); però ja han passat els temps del pan-celtisme (quan semblava que tot el lèxic de les llengües cèltiques fossin l'herència directa i immaculada de l'indoeuropeu occidental: s'ha anat veient que hi havia tanta barreja, com en el fabulós «urgermanisch» de certs alemanys. Crec, en efecte, que tot plegat això és més aviat sorotàptic que cèltic ni ibèric; el nom dels reietons tan sovint és manlleu d'altres llengües. Recordem els noms grecs d'aqueix personatge, *φύναξ*, *τύραννος*, ni l'un ni l'altre són de l'herència grega de l'indoeuropeu: pertot en les llengües indoeuropees modernes, manlleus per a aquesta noció: anglès *king*, esl. *bogatyř*, port. *el rei*.

Ibèric o sorotàptic que sigui aqueix *TECER-* dels *Olossetani* i dels ploms i inscra. de tants llocs, jo crec, doncs, que en la derivació *TECER-* en l'ètimon del nom del Ter (*ποταμὸς τήρων* 'el riu que baixa a dolls', diria un grec?) es va fer per adaptació al mot significatiu *Tecer/Ticer* 'senyor, major'. El *Tec* i el *Ter* tenen arrel sorotàptica comuna *TEC-*, però el *Ter* és per dir-ho així el *Tec* major, el *Tec* poderós, cabalós a tot ser-ho, que hem anat veient en les mencions del riu des del temps de Lluís el Piadós (i fins de Plini), aplicat des de Setcases (a. 1017), a Ripoll (a. 838), a Torelló (a. 996), a Susqueda (a. 968), a Amer (926), a l'Empordà (840) etc.

Fem memòria així mateix dels seus significatius derivats: l'adjectiu *teral*, 'del Ter', que ha quedat petrificat en el *Pasteral*, el famós salt d'aigua, on hi ha el PAS del gran camí de Girona a Olot i Camprodon. I a la desembocadura el nom de *l'Estartit*, on queda acoblat amb el ll. *AESTUARIUM* 'delta d'un riu' en el seu ètimon *AESTUARIUM TECĒRI* 'delta del Ter', amb metafoia causada per la -i de genitiu a la Ē i dissimilant la 2a. R en -d, ensordida com a final *Estartir > -tid*. Aquí tenim, doncs, un altre testimoni lingüístic que *TECĒRU* ja funcionava, i amb declinació, en llatí vulgar, del conventus gerundensis.⁴

¹ Deu tenir caràcter secundari el «*Can*» en el nom d'una masia «*Cantiér*» en el terme d'Amer: «el Pla de *Canter*» (XLIV, 8). — ² -ram error per -rem, evidentment extensió mecànica que fa el copista, a causa dels precedents «fluvium *Amera*» i «fluvium *Serriam*». Aquí es tracta, doncs, del Ter, prop de l'Empordà: *Colomers*, uns 15 k. NE. de Girona. Alsius cita també *Tezera* en un perg. de Guifre I, potser copiat d'aquest document. — ³ Allà on el hiatus *ee* es contragué aviat en *e*, la -R s'ha conservat fònica (com fem en els monosíl·labs *cor*, *pur*, *ves*, *pér* 'perol' etc.); és la pron. *Tér* que figura més amunt; de Girona en avall es mantindria el hiatus algun temps més, d'on la pron. *té*. — ⁴ Provisionalment ja vaig donar un judici sobre l'origen del nom del Ter, en el *DECat* VIII, 24-54; era en camí a l'explicació que ara he completat i concebut millor; ⁶⁰ *Bula*

refutant una pensada fantàstica publicada per *AlcM*. En descàrrec d'aqueixos precursors benemèrits diguem que aqueix NP *THEUDARI*, existeix verament si bé inconnex amb el nom del riu Ter. Ha donat de fet algun NL, parònim casualment: *Thézier*, mun. provençal, prop de Nimes (c^o Aramon), documentat «castelli de *Tezer*» a. 1146 (Albon, *Cart. du Temple*, n. 411). Cf. art. *Tebé*, supra.

Teraire, V. T- (misc. ar.) *Terç*, *Terçà*, *Terciada*, V. T- (misc. moss.) *Tercui*, V. *Tendruí Terella*, V. T- (misc. ar.)

TERME

Del llatí *TERMINUS* 'límit, fita, molló, terme, fi': *DECat* VIII, 432b26-29.

El Terme, partida i barri de cases del municipi de Tavernes de Valldigna. *El Terme de Ponts* (o *Terme Forà de Ponts*) part del terme del municipi d'Oliola. *Riu de Terme*, zona de capçalera del riu de Montdony, que neix en el municipi de Sant Llorenç de Cerdans. *Cap de Terme*, situat a la costa, al límit dels municipis de Vandellòs i l'Ametlla de Mar.

Com a designació de la fita pren localment el gènere femení propi d'aquest mot. *La Terme*, partida de Baixàs (xxv, 139.22). *La Terme Roja*, partida d'Odèn (xxxviii, 153.15). *Coll de la Terme*, en la carena que separa la vall de la Roca dels vessants de Sant Quirze, partida de Sant Feliu de Codines. *Castell de Terme*, NL antic prop de Girona documentat l'any 1359: *Castell de Terme* (CoDoACA XII, 99).

TERMENS, vila i municipi de la Noguera, a l'esq. del Segre, prop de la unió amb el riu Corb. *PRON. MOD.*: *térmes*, oït a Alfarràs i a Algerri; *térmens*, oït a Albesa, Torrelameu i Algerri per Casacuberta (c. 1920). *DOC. ANT.* 1165: *Terme* (Kehr, *Papsturk.*, 411); 1190: *Termes* (Miret, *TemplH.*, 261); 1200: *B. de Termenes* (*Cart. Poblet*, 100); 1278: *castell de Termens* (Miret, *TemplH.*, 198); 1359: *Termens* (CoDoACA XII, 61).

Els Térmens, partida d'Almenara (xxx, 8.18).

Son Térmes a Bunyola (xl, 6.9; m. Mascaró, 17 D2).

Coll dels Tres Termes, en el camí de Calella a Horsaivinyà, prop de Can Banyamars (Cor. 1931). Altres en deien «de Termes Blancs» (i d'algun crec recordar «de T. Blanques»).

Terra de Tremínies, NL antic del terme de Surp, documentat a l'*Spill de Castellbò*, a. 1513, f° 115r: sembla lleu alteració del b. ll. *termínia*, pl. de *terminium*.

Serratrem (V. d'Aran), te. Vila i Montcorbau. *SERRA TERMĪNUM*, veg. *Serra*. J. F. C.

Termenor, V. vol. I, 271-272 *Térmens*, V. *Terme Ternelles*, V. vol. I, 272-273 *Tertera*, *Bula* ~, V.